

ĐẠI SỐ

ĐẠI LƯỢNG TỈ LỆ NGHỊCH
MỘT SỐ BÀI TOÁN VỀ ĐẠI
LƯỢNG TỈ LỆ NGHỊCH

**Đại lượng
tỉ lệ nghịch –
Một số bài toán
về Đại lượng
tỉ lệ nghịch**

Khái niệm

$$y = \frac{a}{x}; \quad x \cdot y = a$$

y tỉ lệ nghịch với x

a là hệ số tỉ lệ

Tính chất

$$x_1 y_1 = x_2 y_2 = x_3 y_3 \dots = a$$

$$\frac{x_1}{x_2} = \frac{y_2}{y_1}; \quad \frac{x_1}{x_3} = \frac{y_3}{y_1}; \dots$$

Bài toán

PP. DẪY TỈ SỐ BẰNG NHAU

PP. NHÂN DỤC CHIA NGANG

Định nghĩa:

Nếu đại lượng **y** liên hệ với đại lượng **x** theo công thức $y = \frac{a}{x}$ hay $x \cdot y = a$

(**a** là hằng số khác 0) thì ta nói **y tỉ lệ nghịch với x** theo **hệ số tỉ lệ a**

Ví dụ: cho biết y tỉ lệ nghịch với x theo hệ số tỉ lệ là $-1,5$.

Hỏi x tỉ lệ nghịch với y theo hệ số tỉ lệ nào?

GIẢI

Vì y tỉ lệ nghịch với x theo hệ số tỉ lệ là $-1,5$ nên:

$$y = \frac{-1,5}{x} \Rightarrow x = \frac{-1,5}{y}$$

Vậy x tỉ lệ nghịch với y theo hệ số tỉ lệ là $-1,5$

✿ **Lưu ý:** y tỉ lệ nghịch với x thì x cũng tỉ lệ nghịch với y ta nói hai đại lượng đó tỉ lệ nghịch nhau

2. Tính chất

Nếu hai đại lượng y và x tỉ lệ nghịch với nhau thì:

- Tích hai giá trị tương ứng của chúng luôn không đổi (bằng hệ số tỉ lệ)

$$x_1 y_1 = x_2 y_2 = x_3 y_3 = \dots = a$$

- Tỉ số hai giá trị bất kỳ của đại lượng này bằng nghịch đảo tỉ số hai giá trị tương ứng của đại lượng kia.

$$\frac{x_1}{x_2} = \frac{y_2}{y_1}; \frac{x_2}{x_3} = \frac{y_3}{y_2}; \dots$$

Trong đó: $x_1, x_2, x_3 \dots$ là các giá trị khác 0 của x
 $y_1, y_2, y_3 \dots$ là các giá trị tương ứng của y

3. Một số bài toán về đại lượng tỉ lệ nghịch

Ví dụ 1: Một ô tô đi từ A đến B hết 6 giờ. Hỏi ô tô đó đi từ A đến B mất bao nhiêu giờ nếu ô tô đó đi với vận tốc mới bằng 1,5 vận tốc cũ ?

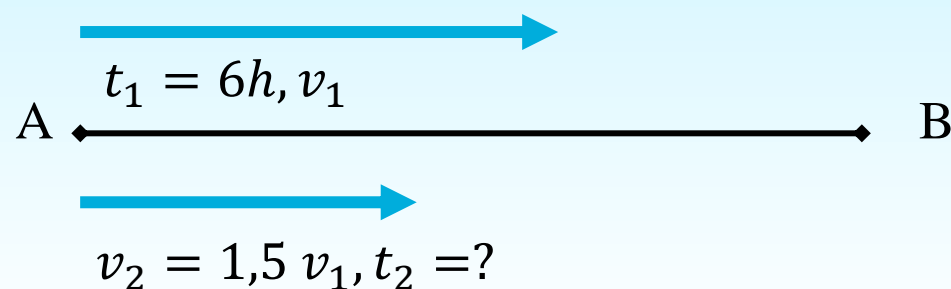
Tóm tắt

Thời gian cũ: $t_1 = 6$ giờ

Vận tốc cũ: v_1

Vận tốc mới: $v_2 = 1,5v_1$

Thời gian mới: $t_2 = ?$

Giải

Vì trên cùng một quãng đường vận tốc và thời gian là hai đại lượng tỉ lệ nghịch nên:

$$\frac{v_1}{v_2} = \frac{t_2}{t_1} \Rightarrow \frac{v_1}{1,5v_1} = \frac{t_2}{6}$$

$$\Rightarrow t_2 = \frac{6}{1,5} = 4 \text{ (giờ)}$$

Vậy ô tô đi từ A đến B mất 4 giờ nếu nó đi với vận tốc mới bằng 1,5 vận tốc cũ

Ví dụ 2

Học sinh của bốn tổ là 36 học sinh cần phải trồng và chăm sóc 4 khu vườn có diện tích bằng nhau. Tổ 1 hoàn thành công việc trong 4 ngày, tổ 2 trong 6 ngày, tổ 3 trong 10 ngày, tổ 4 trong 12 ngày. Hỏi số học sinh trong mỗi tổ, biết rằng các học sinh trong mỗi tổ đều làm việc như nhau?

Bước 1. Lập bảng tóm tắt

Số học sinh 4 tổ: 36 hs (làm việc như nhau)

Tổ 1: Hoàn thành trong 4 ngày

Tổ 2: Hoàn thành trong 6 ngày

Tổ 3: Hoàn thành trong 10 ngày

Tổ 4: Hoàn thành trong 12 ngày

Diện tích các mảnh vườn như nhau.

Mỗi tổ có bao nhiêu học sinh?

Bước 2. Lập tỉ số hoặc dãy tỉ số

Gọi x_1, x_2, x_3, x_4 lần lượt là số học sinh của mỗi tổ ($x_1, x_2, x_3, x_4 > 0$)

Ta có: $x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 36$

Vì thời gian và số học sinh là hai đại lượng tỉ lệ nghịch, ta có:

$$4x_1 = 6x_2 = 10x_3 = 12x_4$$

GIẢI

Ta có: $x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 36$ và $4x_1 = 6x_2 = 10x_3 = 12x_4$

$$\text{Từ } 4x_1 = 6x_2 = 10x_3 = 12x_4 \Rightarrow \frac{4x_1}{60} = \frac{6x_2}{60} = \frac{10x_3}{60} = \frac{12x_4}{60}$$

$$\Rightarrow \frac{x_1}{15} = \frac{x_2}{10} = \frac{x_3}{6} = \frac{x_4}{5}$$

Áp dụng tính chất của dãy tỉ số bằng nhau, ta có:

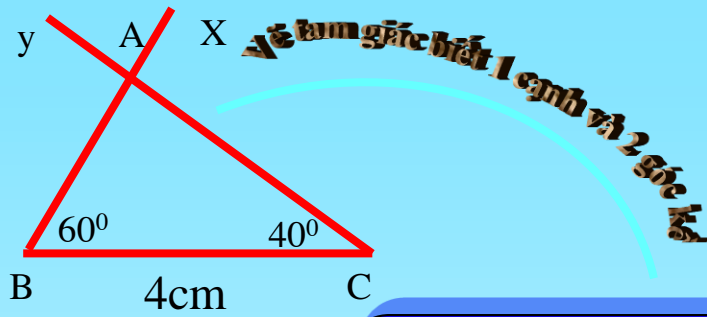
$$\frac{x_1}{15} = \frac{x_2}{10} = \frac{x_3}{6} = \frac{x_4}{5} = \frac{x_1 + x_2 + x_3 + x_4}{15 + 10 + 6 + 5} = \frac{36}{36} = 1$$

$$\Rightarrow x_1 = 15.1 = 15 \quad ; \quad x_2 = 10.1 = 10 \quad ; \quad x_3 = 6.1 = 6 \quad ; \quad x_4 = 5.1 = 5$$

Vậy số học sinh các tổ 1, 2, 3, 4 lần lượt là: **15 học sinh, 10 học sinh, 6 học sinh và 5 học sinh**

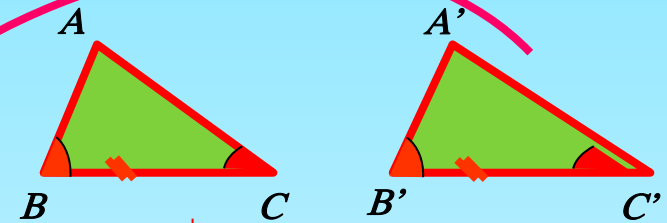
HÌNH HỌC

TH BẰNG NHAU TAM GIÁC
GÓC – CẠNH – GÓC

**TRƯỜNG HỢP BẰNG
NHAU THỨ BA CỦA
TAM GIÁC G - C - G**

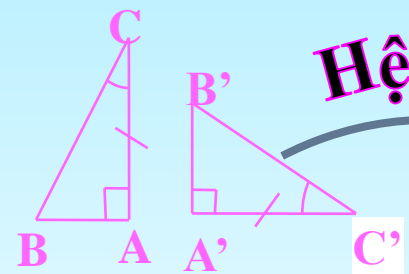
Tính chất cơ bản

	$\Delta ABC, \Delta A'B'C'$
	$\hat{B} = \hat{B}' \quad \hat{C} = \hat{C}'$
GT	$BC = B'C'$,
KL	$\Delta ABC = \Delta A'B'C'$

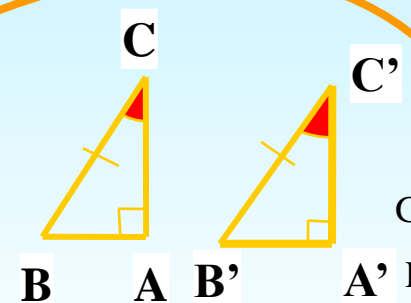
Hệ quả

Hệ quả 1

	$\Delta ABC (\hat{A} = 90^\circ)$
	$\Delta A'B'C' (\hat{A}' = 90^\circ)$
GT	$BC = B'C', \hat{C} = \hat{C}'$
KL	$\Delta ABC = \Delta A'B'C'$

Hệ quả 2

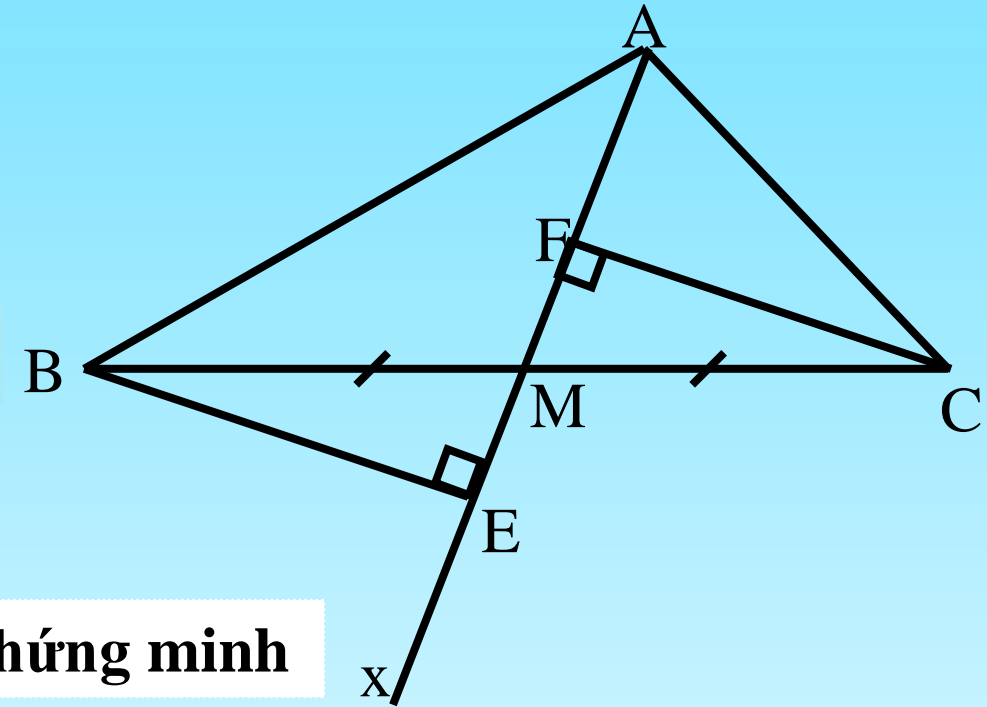

	$\Delta ABC (\hat{A} = 90^\circ)$
	$\Delta A'B'C' (\hat{A}' = 90^\circ)$
GT	$BC = B'C', C = C'$
KL	$\Delta ABC = \Delta A'B'C'$

Bài 40 sgk/tr124.

GT	$\Delta ABC, MB = MC$ $BE \perp Ax, CF \perp Ax$
KL	$BE = CF$

Phân tích

$BE = CF$

$\Delta MBE = \Delta MCF$

$MB = MC \quad \widehat{EMB} = \widehat{FMC}$

Chứng minh

Xét ΔBEM vuông tại E và ΔCFM vuông tại F có:

$BM = CM$ (gt);

$\widehat{EMB} = \widehat{FMC}$ (đối đỉnh)

Nên $\Delta MBE = \Delta MCF$ (Cạnh huyền-góc nhọn)

$\Rightarrow BE = CF$ (Hai cạnh tương ứng)

Dặn dò về nhà:

- *Làm bài tập trong SGK trang 58; 61 bài: 12; 14; 17; 18*
- *Làm bài tập trong SGK trang 123; 115 bài: 33; 34; 35*